

Leen La Rivière

7433867

Eric Ottenheijm

“En zij hadden alles gemeenschappelijk” Handelingen 2:44

De voedselvoorziening in Rotterdam voor de
behoefigen

Religie en Samenleving

Universiteit Utrecht

Maart 2022

Abstract:

Dit beleidsvoorstel voor SKIN- Rotterdam is gebaseerd op concrete situaties in Rotterdam. Vele kerken, migrantenkerken en moskeeën zijn sociaal bijzonder actief. Dat doen zij op basis van hun geloofsovertuiging, immers men moet de weduwen en wezen in hun druk bijstaan. Deze levensbeschouwelijke organisaties (verder afgekort tot LBO) zitten in de haarvaten van de samenleving. Op plekken waar de overheid niet komt. Vele LBO's zijn verdeelpunten van de voedselbank. Ook hebben LBO's eigen voedseluitgave punten, maaltijden en er is een gaarkeuken. De voedselbank begint met nieuw beleid: een sociale supermarkt, alleen toegankelijk voor de erkende cliënten van de voedselbank. Is dit een aanvulling of verstoring van het sociale weefsel van de stad. Dit beleidsvoorstel wil daarop een antwoord geven.

Inleiding:

Zelf ben ik Rotterdammer. Mijn voorvader was een hugenoot, vluchteling en kwam een 400 jaar geleden in Leiden aan, waar hij in leven werd gehouden door de bijstand (diaconie) van de Waalse kerk. In de loop van de tijd werd er verhuisd naar Rotterdam, waar ons geslacht al diverse generaties is. Vele La Rivières waren maatschappelijk betrokken: in de kerk, in onderwijs, in de cultuur. Mijn professionele landelijke werk in de cultuur en samenleving¹) bracht mij in contact met plaatselijke aangelegenheden. Dit leidde ertoe dat ik in 2008 lid was van de wetenschappelijke begeleidingscommissie van het eerste onderzoek onder Rotterdamse migrantenkerken, *Tel je Zegeningen*²). Dat was aanleiding om in overleg met de overheid (de gemeente Rotterdam) een serie docu's te gaan maken met als titel: *Gebedshuis van de week*³). En in die docu's juist aandacht te besteden aan de activiteiten van migrantenkerken, moskeeën, synagoge, tempel, etc. Niet lang daarna bracht Oikos⁴) eenzelfde rapport uit over moskeeën. Maar het politieke belang verflauwde. En die rapporten van 2008 waren op zeker moment uitgewerkt. Een CU/SGP/CDA motie in de gemeenteraad kreeg een meerderheid en de financiering om een nieuw onderzoek te doen, waarvan de uitkomst in 2020 werd gepresenteerd: *Omvang en karakter van de maatschappelijke activiteiten van levensbeschouwelijke organisaties (LBO) in Rotterdam*⁵). Dit omvat kerken, migrantenkerken, hindoetempel, humanitas en moskeeën. In dit LBO-rapport worden vele zaken onderzocht. De uitkomsten zijn indrukwekkend. Terecht merkte iemand op dat deze (migranten)kerken de stofzuigers zijn van de samenleving. Wat al die migrantenkerken en moskeeën doen aan sociale activiteiten (naast

¹ Onder andere 25 jaar voorzitter CNV Kunstenbond; 25 jaar bestuurslid Vakcentrale CNV; vanaf 1991 lid van het Europese Centrum van Arbeidsvraagstukken. Producer van docu's voor www.station-r.nl welke uitgezonden werden via kabel Kanaal OPEN, etc

² *Tel je zegeningen. Het maatschappelijk rendement van christelijke kerken in Rotterdam en hun bijdrage aan sociale cohesie*. Door Jorge Castillo Guerra, Marjolein Glashouwer, Joris Kregtling. NIM (Universiteit van Nijmegen), 2008. Dit werd betaald door de Gemeente Rotterdam.

³ Deze serie *Gebedshuis van de Week* is een project van 2 jaar geweest: werkbezoeken, vertrouwen winnen, een week camerawerk op locatie, interviews, editen en uitzenden. Leen La Rivière werkte bewust met een middelmaat HDcamera om activiteiten niet te verstoren met grote apparaten en filmteams. Ze zijn allemaal nog te zien op www.station-r.nl. Er zitten zeer verrassende docu's tussen.

⁴ *Moskeeën gewaardeerd. Een onderzoek naar maatschappelijk rendement van moskeeën in Nederland*. Jaap van der Sar, Roos Lombo-Visser, Welmoet Boender. Oikos Utrecht, 2008. Dit onderzoek werd betaald door het Ministerie van Binnenlandse zaken.

⁵ *Omvang en karakter van de maatschappelijke activiteiten van levensbeschouwelijke organisaties in Rotterdam*. Jessica van den Toorn, Maarten Davelaar, Ahmed Hamdi, Leyla Reches, Milan Keulen. Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2020; in samenwerking met Stichting Mara (de katholieke sociale zorg), SPIOR (koepel moskeeën en Islamitische organisaties), SKIN-Rotterdam (koepel van migranten en internationale kerken), Samen 010 (diaconale stads omvattende werk van alle PKN kerken) en Convent van Kerken Rotterdam.

hun religieuze activiteiten) zijn enorm. Ze besparen de stad vele miljoenen per jaar ⁶). Maar waar het omgaat in dit kader van beleidsvoorstel, is wat de LBO's doen rond maaltijden, voedselhulp e.d. Volgens het LBO-rapport is 52% (p.37) met deze activiteiten bezig. Een deel van die voedselhulp komt via de voedselbank-Rotterdam. Deze pakketten worden aangeleverd aan verdeelpunten. Deze verdeelpunten zijn de migrantenkerken en sommige moskeeën. Die dit vaak aanvullen. De voedselbank wil naar een nieuw beleid. In plaats van decentraal naar die vele verdeelpunten wil men cliënten naar een speciale supermarkt, waar de toegelaten client⁷) zelf kan kiezen wat men wil. Dit nieuwe beleid kan de functie van de (migranten)kerken/moskeeën schaden. Of niet? Of vult het elkaar aan? Daar gaat dit beleidsvoorstel over.

Duiding van maaltijden en eten.

De (migranten)kerken plaatsen zich als voortzetting van de praktijken van de gelovigen uit de eerste eeuw en volgen ook het voorbeeld van Jezus. Zo noemen zij o.a. de Evangelieën waar staat dat Jezus Christus regelmatig de maaltijden deelde met zijn discipelen. Soms waren het massa manifestaties ⁸). De bekendste is de Pesach maaltijd in een bovenkamer. Aan het einde van die maaltijd nam Jezus een beker en een brood en stelde daarmee het nieuwe ritueel van “het laatste Avondmaal” in, zoals de protestanten het noemen = de eucharistie bij de katholieken. Veel migrantenkerken hebben moeite met het woord ‘ritueel’. Immers zo ziet men dat vaak: dat is een gewoonte en niet het actuele levende bewijs van de werking van Gods Geest. Vanuit wetenschappelijk oogpunt is die viering, ook in migranten-kerken en met alle betrokkenheid van de Geest, een ritueel⁹).

De migrantenkerken zien hun maaltijdactiviteiten als een rechtstreeks vervolg van de liefdemaaltijd ('Agapè'). In het boek Handelingen¹⁰) kom je het tegen. Maar ook in de brieven van de Apostel

⁶ In het LBO-rapport is een hele interessante berekening gemaakt. Wat men wilde aantonen is dat de overheid niet zonder die LBO's kan. Stel dat de LBO's zich alleen zouden beperken tot hun religieuze activiteiten, dan zouden alle kosten van de sociale activiteiten van de LBO's bij de overheid komen. Dat gaat dan minimaal 150 miljoen per jaar kosten. En zo'n enorm extra budget is voor de stad niet te trekken. De LBO's financieren over het algemeen zelf hun sociale activiteiten. Het rapport moet dat alle reden zijn dat de overheid respectvoller en nauwer met al die LBO's gaat samen werken.

⁷ Voedselpakketten krijg je niet zomaar. Een aanvraag wordt beoordeeld door een hulpverlener. Er wordt een berekening gemaakt over je besteedbare inkomen. Heeft iemand minder dan 230 Euro per maand te besteden (na aftrek van alle kosten, lasten en aflossingen) dan heb je recht op voedselpakketten. De hulpverlener helpt met het aanvraagformulier. Er worden ca.6300 huishoudens op dit moment geholpen. De voedselbank draait volledig op giften, donaties (ook in natura) en het werk gebeurt door vrijwilligers. Zie www.voedselbank.nl

⁸ de spijziging van de vijfduizend (plus vrouwen en kinderen) Mattheüs 14:13-21; de spijziging van de vierduizend (vrouwen en kinderen niet meegerekend) Mattheüs 15:29-39

⁹ Rituelen: dat zijn eigenlijk terugkerende handelingen. Zeer interessant is om kennis te nemen van: Bell, Catherine en Jens Kreinath. 'Ritual' 382-399 In Segal, Robert Alan and Niklas P.Roubekas eds. The Wiley Blackwell Companion to the study of Religion. Second edition. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell, John Wiley & Sons, 2021. Hier wordt ook ingegaan op het wantrouwen bij protestanten ten aanzien van rites (p.384). Belangrijk is de opmerking dat rituelen fundamenteel zijn voor het scheppen en onderhouden van een sacrale situatie, dat anders is als het puur menselijk. Dus fundamenteel voor religie (p.385). Lichamelijke activiteiten horen daar juist bij (p.388, 389), het zijn statements. En het samen eten is zo iets. Er wordt ook de opmerking gemaakt dat evangelicale kerken (p.390) wereldwijd groeien door het invoeren van nieuwe rituelen met eigen symbolen (b.v. doop door onderdompeling, nieuwe praise & worshipmuziek, etc. Het scheidt gemeenschap dat verder gaat als puur sociale interactie (p.390,392). De evangelicals hebben een ritueel aan de standaard doopformule toegevoegd: 'wij dopen je in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest; *in de naam van Jezus*'

¹⁰ Handelingen 2:42 'En zij bleven volharden bij het onderwijs van de apostelen en de gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden'. Dit laat zien dat eten en geloof essentiële onderdelen waren, volledig verbonden in de eerste christengemeente. Ook Handel. 2: 46. Gal.2:12.). De kerkvaders

Paulus. En die maaltijden konden wel eens uit de hand lopen¹¹). Gezamenlijke maaltijden als geloofsbeleving c.q. ritueel raakte een beetje uit de aandacht. Hadden armen eten nodig kreeg men dat via de diaconie¹²). Met het ontstaan van de evangelische beweging kwam er nieuwe aandacht voor die liefdemaaltijden. Veel aandacht is er dan ook tegenwoordig bij de (migranten)kerken om te zorgen dat iedereen te eten heeft. Dat kan via voedselpakketten, maar ook via maaltijden. Er zijn veel geloofsgemeenschappen, die na de zondagmorgendienst verder gaan met een complete maaltijd. In de Chinese kerk is dat trouwens Chinees. Veel (migranten)kerken zijn verdeelpunt voor de Voedselbank. Maar veel kerken hebben ook hun eigen voedselbank, die kerkleden regelmatig aanvullen. Dit doet men zo om niet afhankelijk te zijn van een besluit van de overheid (Rotterdam) of men wel of niet een client kan zijn voor de voedselbank. De officiële voedselbank is erg gereguleerd. Veel (migranten)kerken hebben contact met zoveel mensen, die echt even iets nodig hebben, dat ze hun eigen beleid willen kunnen voeren.

De (migranten)kerken, een ontwikkeling:

In Rotterdam zijn al eeuwen migrantenkerken b.v. de Anglicaanse kerk, de Schotse Kerk, de Église Wallone. Die worden door SKIN geduid als internationale kerken. Met de komst van de diverse migrantengolven kwamen er ook ethisch bepaalde kerken. De oudste hier van is vermoedelijk de Molukse kerk. Er kwamen in de jaren 60 en 70 ook Italiaanse arbeiders, Spaanse. Deze waren meestal katholiek en vonden hun plek in de bestaande RK-parochies. De grote hoeveelheden migrantenwerkers van de laatste 20 jaar zorgde voor eigen parochies: onder andere Kaap-Verdisch, Spaanstalig, Pools. Katholieken uit Suriname, de ABC-eilanden mengden zich meer in de bestaande parochies. Met name de komst van evangelische Afrikanen zorgde voor een explosie van migrantenkerken. Er zijn er nu ca.200 in Rotterdam¹³). Deze migranten gingen niet naar bestaande ‘blanke’ evangelische kerken, maar stichtten hun eigen kerken, alles volgens duidelijk te herkennen ethnische lijnen. Maar nu na 20 jaar loopt de organisatie veel meer langs voertalen, dus Engelstalige kerken, Spaans, Portugees, Frans, etc. Veel kerken zijn klein, tot honderd bezoekers, er is één megakerk¹⁴) in Spijkenisse. Die

vermelden deze gemeentelijke liefdemaaltijden en de hele Middeleeuwen door konden reizigers bij een klooster aankloppen voor een maaltijd.

¹¹ zie onder andere 1 Kor.11:20-22,33,34. Maar ook Judas 12. Paulus vermaant om op elkaar te wachten, want mensen brachten eten mee. En om het eerlijk te delen, zodat niet de één een beetje had en de ander overvloedig veel tot zelfs dronken werd.

¹² Zowel in OT als in NT zijn er vele oproepen om voor de armen en wezen te zorgen. De bekendste is wel in Mattheüs 25: 31-46 vs 35: ‘want ik heb hongergeleden en gij hebt mij te eten gegeven. Ik heb dorst geleden en gij hebt mij te drinken gegeven’, etc. De werken van barmhartigheid. Ook het zorgen voor kleding is een heilig ritueel.

¹³ zie LBO rapport en God in Nederland 2020 en ook het beleidsrapport van 2021 van Skin: Gezonde gemeenten, gezonde gezinnen dat ontwerp is voor de beleidsperiode 2022-2026.

¹⁴ Die groeide uit zijn jasje in Hoogvliet-Rotterdam) en kon een eigen kerk bouwen, geheel ingericht naar hun behoeften, de Levende Steen. Dat gebouw is groter als de Doelen, en heeft 2500 zitplaatsen. Ook in andere wetenschappelijke literatuur wordt het fenomeen en hun belang erkend: Jorge E.Castillo Guerra. *“Beyond conflict: Understanding the deprivatisation of Religion from the Social Capital of Religious Migrants’Organisations”*, Chapter 7; in Religion, Migration and conflict, edited by Carls Sterkens and Paul Vermeer. LIT Verlag, Zürich, 2006
Hans J.P.Vollard. *“Re-emerging Christianity in West European Politics: the case of the Netherlands”*. Leiden University, 2013
Simon Coleman. *“Christianity in Western Europe”* 488-499 in Lamin Sanneh and Michael J.McClymond, The Wiley Blackwell Companion to World Christianity, 2016
José Casanova, *“The Religious Situation in Europe”*, in Secularization and the World Religions.

vele kleine kerken hebben een heel sterk sociaal netwerk, dat zijn de echte ‘stofzuigers’ van de samenleving. De voorganger heeft over het algemeen een *full-time* baan ‘ergens’ in de wereld. Ze willen geen geld nemen uit de kerkkas, geloven in het voorbeeld van apostel Paulus, die met eigen handwerk voorzag in zijn onderhoud. Al het binnenkomende geld via collectes, donaties, giften en offers gaat in de bediening van zo’n kerk. Naast de eredienst wordt zeer veel geld uitgegeven aan de sociale zorg, opvang, kleding, enzovoort. *Belonging is believing, believing is belonging* wordt zo in de praktijk gebracht.

De casus: Voedselbank versus voedselbanken:

Allereerst **de Voedselbank**^{15*}15), indertijd opgericht door Clara en Sjaak Sies, ze deden dit vanuit hun sociale bewogenheid van hun geloof. Maar de voedselbank was strikt neutraal. Dat fenomeen groeide tot een landelijke aanpak. Op zeker moment gingen Sjaak en Clara met pensioen. Een nieuw bestuur pakte de voedselbank voortvarend aan. In Rotterdam kwam een heel fijnmazig netwerk tot stand. Vanuit een centrale hal (waar alle donaties in natura van personen en bedrijven worden verzameld) gaat met bestelauto’s de voedselvoorraden naar wijkcentra (voornamelijk kerken), daar wordt alles door andere vrijwilligers omgepakt in kratten voor de cliënten die langskomen. Je kunt niet zomaar naar de lokale voedseluitgifte van de voedselbank. Er is eerst een toegangstest, zie voetnoot *7). En bij bezoek aan de lokale uitgifte wordt gecontroleerd of je op de lijst staat. Sinds een jaar heeft de voedselbank ook een **voedselbank-supermarkt**, waar de cliënten terecht kunnen. Toegang ook alleen na toetsing. Hier kan men dan zelf uitzoeken, wat men nodig heeft. Het beleidsplan zegt te willen uitbreiden naar 6 à 7 van deze supermarkten¹⁶).

Interessant is H.C.Stoffels (VU); *“Wandelen in het Licht”*. Waarden, geloofsovertuigingen en sociale posities van Nederlandse evangelischen. Dit boek uit 1990 is de eerste wetenschappelijke publikatie die de ‘evangelischen’ analyseert. Sinds dat boek is er veel gebeurd. Toen waren ‘evangelischen een duidelijke aparte categorie’. Nu 20 jaar later is de hele middenmoot van de PKNkerk ‘evangelischer’ geworden. Zelfs het nieuwe Liedboek der Kerken heeft al 100 evangelische liederen. Ook de Gereformeerden-Vrijgemaakt worden steeds evangelischer. En de evangelische beweging is gegroeid (GIN2020) en telt al zo’n 10 megakerken. Van de ca.2 miljoen migranten van de laatste jaren is snel 1 miljoen christelijk. 900.000 zijn moslim.

¹⁵ zie ook punt 7. Alle info is te vinden op www.voedselbank.nl

¹⁶ Citaten uit de stukken van de Voedselbank:

Voedselbank Rotterdam is een stichting zonder winstoogmerk die uitsluitend met vrijwilligers werkt. We bieden mensen die het financieel slecht hebben een steun in de rug. Dit doen we in de vorm van een tijdelijk voedselpakket, welke ontzorgt. Voedselbank Rotterdam is één van de 173 voedselbanken in Nederland en tevens de grootste van de 10 landelijke distributiecentra. Er werken hier ruim 600 vrijwilligers die wekelijks 6300 huishoudens van een voedselpakket voorzien. Dan heb je het over 80.000 kg voedsel! Goede voedingsmiddelen die anders zouden worden weggegooid. Daarnaast is Voedselbank Rotterdam een regionaal distributiecentrum. Via onze opslagruimte in het Keilehavengebied bevoorraden we 27 voedselbanken en 1 supermarkt in Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland. Mede door de coronacrisis is het aantal klanten van de Voedselbank Rotterdam flink gestegen. Landelijk een stijging van 7,2%, maar in Rotterdam is deze toename het grootst, 15% en dat zijn 300 gezinnen. Net na het begin van de lockdown afgelopen jaar greep de gemeente Rotterdam nog snel in. Dit jaar zijn er zoveel mensen die hun inkomsten kwijtraken dat het aantal verzoeken naar voedselhulp snel toeneemt.

Sinds vorig jaar zijn we begonnen met een baanbrekend traject. We besloten dat de manier waarop we voedselkratten aan onze klanten distribueren aanzienlijk verbeterd kon worden. In het huidige systeem verdelen we de voedselvoorraad aan onze klanten door middel van het uitdelen van herbruikbare kratten. Dit betekent dat onze klanten vaak buiten in de rij moeten staan om hun eten op te halen. Dit wordt vaak als

De lokale migrantenkerken: Naast de officiële lijst cliënten, die recht op voedselpakketten van de voedselbank hebben, zijn er ook velen, die tussen wal en schip vallen. Dat is de reden dat veel (migranten) kerken een eigen voorraad voedsel hebben opgebouwd en daarvan uitdelen waar nodig. Een aantal kerken hebben ook een kledingbank o.a. de Kerk van de Nazarener.

Dan **het Leger des Heils** heeft nog een extra voorziening van soep en eten, die dat iedere week 's nachts uitdeelt aan daklozen

En **het Rode Kruis** heeft een extra voorziening op het gebied van etensbonnen voor directe acute nood.

Gaarkeuken: Na hun pensioen bij de Voedselbank hebben Clara en Sjaak Sies een gaarkeuken¹⁷⁾ opgericht. Deze gaarkeuken levert nu al aan 4 sociale restaurants. Het gaat nu al om 250 maaltijden per dag. Zo'n restaurant ziet er perfect uit, men moet zich thuis voelen. Voor een klein bedrag (kostprijs) kunnen minder bedeelden hier 5 dagen per week terecht. Daarnaast kunnen cliënten, die doorverwezen worden door huisarts, wijkteams of diaconie hier gratis terecht. Het sociale restaurant heeft ook een sociale functie, dat problemen kunnen worden gesignaleerd. Contact kan gemaakt worden met buurtwerk, sociale raadsman, etc. Gaarkeuken/sociale restaurants bedienen een groep die tussen de voedselbank en reguliere hulpverlening zit.

De voordelen van de voedselbak-supermarkt:

In plaats van een krat 1x per week op een verdeelpunt, die gevuld wordt door een vrijwilliger, waarin zaken kunnen zitten, waar de cliënt niets mee kan om verschillende redenen, kan de cliënt nu zelf pakken wat men echt kan gebruiken. Bulk door leveranciers kan makkelijker verwerkt worden op die ene locatie. Ook scheelt het de nodige mankracht. Rekening moet worden gehouden met minder vrijwilligers. Het aantal vrijwilligers neemt in het algemeen af (veroudering van de populatie meestal afkomstig uit de kerken). Het supermarkt concept is beslist efficiënter. En ook cliëntvriendelijker. En vermoedelijk minder stigma als je kratje halen ergens in de wijk zie voetnoot 16).

De nadelen van de voedselbank-supermarkt:

Reistijd van de cliënten naar dat ene punt. Cliënten hebben hierover al opmerkingen gemaakt uit de wijk Overschie, waar het verdeelpunt is opgeheven. Een ander punt is de status, van een mens in nood

emotioneel pijnlijk ervaren. Daarom hebben we ons een ambitieus doel gesteld om ons hele logistieke systeem te veranderen van distributiepunten naar supermarkten.

De voordelen hiervan zijn:

- een betere ervaring voor onze klanten,
- beter voorbereid voor toekomstige groei van het aantal klanten dat we bedienen,
- milieuvriendeliker door kortere toeleveringsketen,
- voeding beter afgestemd op de ontvanger, waardoor minder voedselafval,
- meer verse levensmiddelen,
- een flexibeler organisatie

Aan eind 2020 openden we onze eerste supermarkt aan de Mathenesserweg 21B in een van de meest arme wijken van Rotterdam (Tussendijken, Delfshaven). Dit hebben we gerealiseerd door samen te werken met bedrijfssponsors (LyondellBasell en Facilicom) en de gemeente. Momenteel zijn we bezig met het openen van nog twee supermarkten, een in Rotterdam-Oost in Zevenkamp en een in Rotterdam-Zuid. Bij de ontwikkeling van deze supermarkt krijgen we hulp van Ahold. Het supermarktproject is ons belangrijkste project voor de komende twee jaar. Wij streven ernaar om alle huidige 27 distributiepunten in Rotterdam te centraliseren in 6 a 7 supermarkten verspreid over ons hele distributiegebied, waarbij de client zo goed mogelijk wordt bediend.

¹⁷ zie www.gaarkeuken.nl . Mensen met ene krappe beurs kunnen inschrijven en eten. Het is gratis voor doorverwijzers via huisarts, wijkteam en diaconie.

wordt men 'cliënt'. Voor sommigen een voordeel (minder stigma), voor anderen een nadeel, want er zijn eigenlijk geen sociale contacten meer. Het praatje met de lokale hulpverleners is er niet (zie verder bij migrantenkerken-voedseluitgifte). Juist de aandacht voor 'cliënten' met een rugzakje is zo belangrijk en dat is er niet in de supermarkt

De voordelen van wijk gebonden uitgiftes door migranten-kerken:

De voorziening en hoeveelheid van voedsel is hetzelfde als bij de voedselbank-supermarkt. Vele punten hebben zelf nog een eigen voorraad en dat wordt altijd gebruikt om het aanbod komend van de centrale voedselbank aan te vullen. Voor de cliënten is het vlakbij (lopend of met de fiets). Maar een hele belangrijke extra functie is de mogelijkheid van een praatje, een kop koffie, een luisterend oor. Voor velen zijn die sociale contacten net zo belangrijk als het eten¹⁸). Hier worden vaak ook andere problemen gesignaleerd b.v. schulden, dan kan schuldhulp aangeboden worden. Deze decentrale functie is zeer bepalend voor goede hulp IN de wijk. Het is complementair ten aanzien van de supermarktvoorziening.

De nadelen van wijkgebonden uitgiftes:

Het is veel werk, op iedere locatie zijn vrijwilligers in de weer.

CONCLUSIES:

Dit moet benaderd worden vanuit 2 vragen:

1. Hoe wordt de nood van de medemens het beste gelenigd
 2. Hoe wordt het beste recht gedaan aan missie en geloof van de migrantenkerken
-
1. Nood lenigen: Het is duidelijk dat de één op één benadering op locatie beslist beter werkt. Naast voedsel is er contact, mogelijke extra hulp. Dat praatje, bewogenheid en soms gebed blijkt de mensen bijzonder te helpen. Men is een persoon en niet een 'anonieme' client. Ook laat het IN de wijken zien, dat deze voorziening ook een protest is tegenover het liberale politieke beleid, dat feitelijk de armen nog steeds in de kou laat staan. Om nog maar te zwijgen van de vele ongedocumenteerden, op straat gezette asielzoekers, buiten het schip gevallen toeslaggezinnen, e.d. Voor sommige erkende cliënten zal de weg naar de voedselbank-supermarkt anoniemer en meer gewenst zijn. De (migranten)kerken zien het uitdelen van voedsel als een onderdeel van hun bediening: *believing* en *belonging*.
 2. Missie en geloof: Vrijwel iedere migrantenkerk ziet sociale actie als deel van hun roeping. Het is niet alleen hun *praise & worship* dienst, maar ook daarna het geloof in de praktijk. Daarom zetten ze zich bijna over de hele breedte in voor spullen, kleding, maaltijden voor de armen. Dat is niet alleen voor eigen gemeenteleden, maar ook voor bezoekers, en ieder ander in hun wijk.

De waardering voor al die inzet op al die punten is groot. Dat doet denken aan de tekst: "*En ze stonden in de gunst bij het gehele volk*" Handel.2:47

Advies:

1. Zwaarwegend advies dat de migrantenkerken hun sociale functie blijven vervullen op het gebied van maaltijden. Ze dragen daarmee concreet bij aan het sociale weefsel van hun wijk. Het helpt tegen vereenzaming, het helpt tegen armoede. Ook al stopt de centrale aansturing van de Voedselbank.nl, ga op wijkniveau door met de maaltijdvoorzieningen. Ook een uitbreiding van het gaarkeuken concept wordt aanbevolen. De wijk gebonden activiteiten zijn

¹⁸ Dit wordt door diverse coördinatoren van lokale verdeelpunten zwaar onderschreven.

niet concurrerend, maar aanvullend op de voorzieningen van de voedselbank. Men bedient andere groepen.

2. SKIN wordt aanbevolen om punt 1 mee te nemen in de finale versie van hun beleidsplan 2022-2026

Verantwoording:

Gebruik is gemaakt van diverse documenten (onderzoeken, beleidsplan, literatuur), zie voetnoten. Daarnaast is bepaalde informatie verkregen via interviews (mondeling, dan wel schriftelijk). Met dank aan o.a.: Drs.P.H.de Vries (voormalig adviseur Skin; beleid diaconie Ridderkerk), Hanny de Kruijf (directeur Samen010), Helma Beker (Voedselbank.nl), Karin de Schipper (directeur Skin-Rotterdam), Clara en Sjaak Sies (gaarkeuken.nl), Ds. Nico van Splunter (PKN pionierspost Bospolder-Tussendijken). En er werden observaties op locatie gedaan.